

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

Житомирський державний університет імені Івана Франка

кафедра філософії

кафедра естетики, етики та образотворчого мистецтва

Національний педагогічний університет

імені М.П. Драгоманова (м. Київ)

кафедра філософської антропології

Національний університет водного господарства та

природокористування (м. Рівне)

кафедра філософії



*АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА НАУКИ
У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ*

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
Житомирський державний університет імені Івана Франка
кафедра філософії
кафедра естетики, етики та образотворчого мистецтва
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова (м. Київ)
кафедра філософської антропології
Національний університет водного господарства та
природокористування (м. Рівне)
кафедра філософії

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА
НАУКИ
У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ**

Збірник наукових праць

(За матеріалами IV Всеукраїнської науково-
теоретичної конференції молодих науковців від
20 грудня 2012 року)

Житомир
Видавництво ЖДУ імені Івана Франка
2013

УДК 101.1+168.5
ББК 87.1
А43

Рекомендовано до друку вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка, протокол № 6 від 25 січня 2013 року

Редакційна колегія:

Саух П. Ю., доктор філософських наук, професор (керівник);
Поліщук О.П., доктор філософських наук, професор;
Стародубець В. О., кандидат філософських наук, доцент;
Слюсар В.М., кандидат філософських наук, доцент.

Рецензенти:

Богачевська І.В., доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри суспільних наук Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі;
Герасимчук А. А., доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії Житомирського державного університету імені Івана Франка;
Пішіль О. С., кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії Житомирського національного агроєкологічного університету.

А 43 Актуальні проблеми сучасної філософії та науки у глобалізованому світі: зб. наукових праць / за заг. ред. проф. П. Ю. Сауха – Житомир: Видавничий центр ЖДУ імені Івана Франка, 2013. – 200 с.

У збірнику наукових праць розглядаються основні аспекти становлення людської думки, співвідношення сучасної філософії та науки, особливості розвитку природничих і гуманітарних дисциплін у контексті становлення науки Постмодерну. З'ясовуються форми та механізми проявів толерантності у сферах політичної, соціальної, культурної, релігійної, етнічної, національної буттєвості людини.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей.

Надруковано з оригінал-макетів авторів

Підписано до друку 11.04.13. Формат 60*90/16. Папір офсетний.
Гарнітура Georgia. Друк різкографічний.

Ум. друк арк. 11.6. Обл. вид. арк. 9.8. Наклад 100. Зам. 67.

Видавництво Житомирського державного університету імені Івана Франка
м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40

Свідчення про державну реєстрацію:

Серія ЖТ № 10 від 07.12.04 р.

Електронна пошта (E-mail): info@zpu-zh.com, zpu@zpu-zh.com

© Колектив авторів, 2013

ЗМІСТ

Передмова	3
Петро Саух	4-8
Микола Козловець	8-14
Світлана Крилова	14-17
Олег Поліщук, Олена Поліщук, Світлана Сахневич	17-20
Ірина Вітюк	20-23
Людмила Горохова	23-26
Людмила Єршова	26-28
Алла Залужна	28-30
Наталія Ковтун	30-32
Юрій Ковтун	32-35
Тетяна Крайнікова	35-37
Анатолій Маслов	37-40
Максим Мельничук	40-42
Олександр Найдьонов	42-44
Валентин Перехейда	44-46
Людмила Погоріла	46-49
Оксана Ременець	49-51
Інна Савицька	51-53
Оксана Сарнавська	53-55
Олена Свінціцька	55-58
Алла Сингаївська	58-60
Вадим Слюсар	61-63
Володимир Стародубець	63-65
Лариса Стасюк	65-67
Оксана Чаплінська	67-68
Людмила Ішкіль	69-70
Альона Редько	70-73
Катерина Качур	73-75
Юлія Брило	75-77
Дар'я Вольницька, Олена Поліщук	77-80
Дарія Герасимова	80-82
Ніна Герасимова	82-84
Едуард Гнатюк	84-86
Ірина Горбова	86-88
Олена Григоренко	88-90
Олена Данилюк	90-92
Оксана Дудар	92-95
Анна Євтушенко	95-97

Юлія Льченко	98-99
Надія Капець	99-103
Наталя Клюківська, Олена Поліщук	103-105
Андрій Кобетяк	105-109
Вікторія Ковальчук, Володимир Стародубець	109-111
Юлія Кохан	111-114
Яніна Кучін	114-116
Галина Мазур	116-117
Анастасія Маленька	118-120
Людмила Маловицька, Марина Сорока, Юлія Черначук	120-122
Людмила Маловицька, Вероніка Шилук, Лілія Воронюк	123-126
Людмила Маловицька, Юлія Слосаренко, Ярослав Бондарчук	126-129
Надія Машковська	129-131
Ольга Іванівна Мельник	131-134
Ольга Миколаївна Мельник	134-136
Марина Михайлова	136-138
Євген Мойсєєнко	138-142
Олена Мороз	142-144
Валерія Муляр	144-145
Альбіна Недашківська	145-150
Марія Ожгібесова	150-153
Інна Петренчук	153-155
Дмитро Петровський	155-156
Олександра Саюк	157-158
Світлана Світельська-Дірко	158-161
Едґард Сердюк	161-163
Карен Сімонян	164-166
Марія Сишук	166-168
Ольга Соснова	168-172
Марія Стецька	172-176
Оксана Суліменко	176-179
Інна Харитюк	179-181
Тетяна Хоменко	181-183
Лілія Чеснокова	183-185
Олена Шижікіна	186-187
Катерина Ющенко	187-189
Костянтин Яценко	190-192
Довідка про авторів	193-198
Зміст	199

Поліщук Олег, Поліщук Олена, Сахневич Світлана

Арт-терапія як естетичний та педагогічний феномен інкультурації особистості

Сьогодні внаслідок стрімкої трансформації суспільного життя має місце зміна світоглядної і культурної основ буття сучасної цивілізації, системи цінностей та способу організації людського буття і т.п. У викликах сучасності людство прагне знайти нові орієнтири подальшого розвитку, людина прагне зрозуміти основи своєї представленості у світі та необхідні засоби адаптації до наявної ситуації. При окресленні перспектив розвитку сучасної цивілізації в умовах глобалізаційних процесів, екологічної кризи, соціальних і культурних трансформацій все гострішого вияву набуває проблема чинників самоствердження людини в світі.

У цьому контексті аналіз значущості духовного, ідеального початка у людському житті в естетичному вияві, як естетичної і художньої діяльності людини, основи її художнього пізнання та освоєння нею дійсності на засадах гармонії, досконалості, краси є значущим і плідним для наукових розвідок. Особливо, коли йдеться про цілеспрямоване використання естетичного компонента світогляду і життєдіяльності людини для самоствердження особистості з обмеженими можливостями, коригування у позитивному вияві її поведінки і способу мислення, а також соціокультурної інтеграції такої людини із однолітками. Йдеться про арт-терапію та її можливості у подібному. Проте, дана проблема має децю маргінальний характер в сучасній естетиці, культурології, мистецтвознавстві. Натомість її дослідження вважається пріоритетом медицини і психології.

Не заперечуючи значення психологічних розвідок і психотерапевтичних напрацювань, наголосимо, що арт-терапію, на наш погляд, у їх межах розглянуто певною мірою спрощено. Тому прагнемо, як мету даного дослідження, повернути увагу до арт-терапії як естетичного феномена та проаналізувати її соціокультурні можливості у більш широкому плані, ніж це здійснюється в сучасній психологічній науці, зосередивши увагу насамперед на двох аспектах – значущості подібної практики для особистості з нетиповими рисами (шульги, "людини нової свідомості" чи обмеженими можливостями), яка не виступає об'єктом патопсихологічної візії, а також ролі естетичних чинників детермінації даного явища. Це дозволить, на наш погляд, краще зрозуміти його можливості як пізнавально-інтелектуального і соціокультурного феномена, сприяючи поглибленню теоретичної основи для розробки практичних рекомендацій відносно чинників його стимулювання і сфери застосування, з метою забезпечення зростання креативного потенціалу особистості та створення для неї належних умов для самореалізації.

Насамперед звернемо увагу на те, що педагогами і фахівцями інших галузей знання помічено зростання у останні десятиліття кількості людей, яких названо носіями "нової свідомості". Так, День "дітей нової свідомості" святкується вже у 100 країнах світу – 29 січня, бо спостерігається тенденція до їх зростання. Для порівняння: серед 50 літніх людей таких є 1 на 1-5 тисяч, 30 літніх – 1 на 600 людей, юнаків і юначок "Нових дітей" – від 6 до 12 % і вже серед школярів старших класів їх 20-25 %, у середній школі вже близько 40 % школярів є "Новими дітьми", серед школярів молодших класів 60-70 % – "Нові діти". Вкажемо, що такі "нові діти" характеризуються вразливістю та особливим мисленням, бо орієнтуються "серцем", дуже активні й нетерплячі, потребують послідовної уваги з боку дорослих, але водночас не за віком розвинуті, креативні, демонструють значний ступінь обдарованості [1; 2].

Не менш зацікавлює зростання чисельності шульг. Наприклад, ще 30 років тому 19 % людей були шульгами, а зараз вже 30 %. Показово, що в Україні кількість шульг за 20 років зросла в 4 рази, і серед сучасних дітей вже не близько 3 %, а 12% є "іншими". Тому святкується навіть день "літви" 13 серпня (з 1976 року) [3].

На жаль, зростає нині й кількість людей із обмеженими можливостями, в тому числі й дітей. І причини подібного різні: травматизм, не належне медикаментозне лікування і т.п.

Незалежно від цього дає підставу стверджувати, що інкультурація таких дітей, підлітків і молоді у сучасний соціум має свою специфіку. Нами було проведене пілотажне дослідження і здійснено певні культурні заходи, які засновувалися на ідеї арт-терапії як дієвого чинника інкультурації "особистості з нетиповими рисами".

Як відомо, арт-терапією на сьогодні вважається "терапія мистецтвом", як відносно новий метод психотерапії. Уперше цей термін був використаний Андріаном Хілом у 1938 р. при описі своєї роботи з важко хворими пацієнтами. Але ще в 20-х рр. минулого століття Ханс Принцхорн провів дослідження творчості пацієнтів із психічними відхиленнями і прийшов до висновку, що їхня художня творчість відбиває конфлікти. У США однією з перших почала займатись терапією мистецтвом Маргарет Наумбург. Вона обстежувала дітей, що мали поведінкові проблеми, у психіатричному інституті і пізніше розробила кілька навчальних програм з арт-терапії. У своїй роботі дослідниця спиралась на ідею Фройда, що первинні думки і переживання, які виникають у підсвідомості, найчастіше виражаються у формі образів і символів. В наш час ним позначають усі види занять мистецтвом, що проводяться в лікарнях і з лікувальними цілями. Ефективність застосування мистецтва в контексті лікування ґрунтується на тому, що це дозволяє маніпулювати почуттями, досліджувати і виражати їх на символічному рівні. Нині подібне використовується не тільки в лікарнях і психіатричних клініках, а й за інших умов (самостійна форма терапії, додаток до інших видів групової терапії). Наприклад, найбільш використовуваним є створення групових фресок, у якому учасники або малюють на загальній картині, що хочуть, або малюють на ній щось, відповідно до обраної всією групою теми. Але на заняттях, наприклад, може використовуватися бісер, здійснюватися похід у кіноклуб, фотографування чи розгляд фотографій, читання віршів, створення музики і т.п. Членів групи заохочують все це коментувати, у той час як керівник групи здійснює групову взаємодію [4].

Не важко наразі помітити складність як методологічного відкриття такої практики, так і її світоглядно-ціннісності і етичності. Але слід вказати, що має місце залучення особистості із проблемами психіки (чи здоров'я) до різних видів естетичної

діяльності. І здійснюється це, наважимося стверджувати, без ґрунтовної обізнаності із здобутками сучасної естетики.

Тому в межах роботи спеціалізованої лабораторії соціокультурного розвитку та інтеграції дітей та молоді з особливими потребами при Центрі естетичної антропології та етнокультурології Житомирського державного університету імені Івана Франка були проведені заходи щодо аналізу цієї проблеми. А також здійснено апробацію теоретичних напрацювань, а саме: здійснювались просвітницькі та інтерактивні заходи з реалізації програми сприяння розвитку та соціокультурної інтеграції дітей та молоді з особливими потребами "В країні – родині" (у межах роботи лабораторії). Результатом стало наступне. Так, проведено 3-й і 4-й загальноміський конкурс "Співоче місто", учасниками якого стали учні 30 навчальних закладів міста (понад 120 осіб). Проведено також 4-й і 5-й Відкритий молодіжний фестиваль "В країні – родині". Як підсумок, можна стверджувати про доцільність більш широкого застосування арт-терапевтичних заходів, ніж прийнято, а саме: для поглиблення ступеня інкультурації підростаючого покоління, зокрема "особистостей з нетиповими рисами".

Список використаних джерел та літератури:

1. Кудрик Л.Г. Дети индиго – зерна нового людства /Кудрик Л.Г., Сурмяк Ю.Р. – Львів: Аверс, 2011. – 375 с.
2. Чернозёмова Е.Н. Дети Нового сознания: современное состояние проблемы . – [Электронный ресурс]: <http://www.indigodeti.com/forum>
3. [Электронный ресурс]: http://ru.wikipedia.org/wiki/Международный_день_левши
4. [Электронный ресурс]: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Арт-терапия>

Ірина Вітюк

Есхатологічний міф у сучасному світі: українські реалії

Релігійна концепція креаціонізму, яка вже давно склала конкуренцію теорії еволюції, накладає відбиток на світосприйняття людиною процесів, що відбуваються в сучасному світі. Будь-яка релігія містить міф про походження світу, людини, життя загалом, а це, власне, передбачає і наявність есхатологічного міфу про кінець доло землі і

людства. Особливо загострюється увага людини до есхатологічних мотивів у переламні епохи, як то зміна політичного ладу (зокрема розпад Радянського Союзу) і відповідна зміна соціально-економічних відносин соціалістичних до капіталістичних; перехід рубежу першого і другого тисячоліть, небувале прискорення темпів життя у різноманітних сферах, з яким людство зіткнулося у другій половині ХХ ст. тощо.

Домінуюча на сьогодні християнська релігія є глибоко есхатологічною за своєю суттю, адже провідна ідея християнства спасіння душі від влади гріха – передбачає переорієнтацію людини від світу земного, тимчасового, минулого до світу вічного ("Царства Небесного"), досяжного лише після завершення земного шляху людини.

Католицизм і православ'я, а також греко-католицизм вибудовують теологію на засадах індивідуальної есхатології, тоді як велика частина протестантських напрямів акцентують увагу значною мірою і на загальній есхатології, пророкуючи наближення закінчення існування Землі і людства загалом. Віровчення напрямів сучасного протестантизму формується з урахуванням гострих актуальних проблем сучасності, які вдало виплітаються і в теологічну канву, і в соціальну діяльність релігійних організацій.

Деякі протестантські напрями (зокрема Церква адвентистів сьомого дня) в переліку інших суто теологічних чинників наближення кінця світу ("Тисячолітнього царства") враховує й екологічний фактор, що можна назвати періодом екологічної есхатології.

Серед позарелігійних чинників, які роблять картину есхатологічного майбутнього потенційно реальною, можна зазначити загрозу ядерної війни, яка за найоптимістичнішими прогнозами знищить усе живе за два роки. Не останню роль у посиленні есхатологічних настроїв людини в сучасному світі відіграє демографічна проблема перенаселення Землі разом із вичерпанням природних ресурсів і забрудненням довкілля у широкому сенсі цього терміна.

Однак небувалої популярності сьогодні набуває надбання давньої цивілізації майя, які у своїх есхатологічних пророцтвах сятнули наших днів, напроорокувавши кінець світу на день зимового сонцестояння 21 грудня 2012 року. Саме цим днем закінчується календар індіанців майя, чия цивілізація зникає